

6 שאלות על עברית

1.

אתם משתפים נסיעות בקארפול. בעברית אתם נוסעים ב...?
 - היסעית
 - יחדונית
 - צוותנוע
 - צוותאית
2.

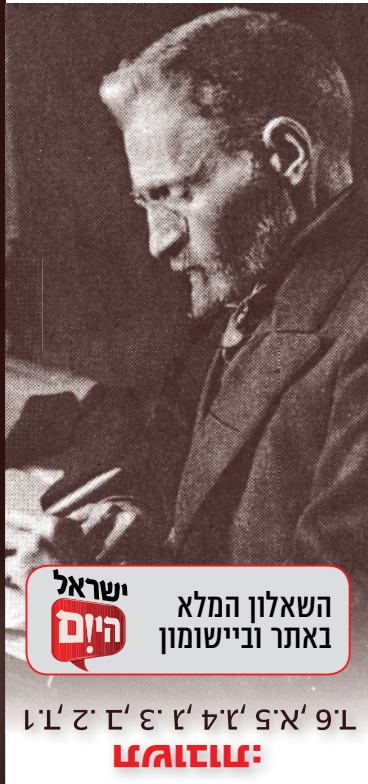
"בזמן הפסקת החשמל השתמשנו בגנרטור" – מהי החלופה העברית?
 - בזק
 - מחולל
 - חשמלן
 - מחשמל
3.

בלועזית מנגנים אקורדים. ובעברית?
 - מצלולים
 - צלילונים
 - תצלילים
 - תלת-צלילים
4.

איך תאמרו בורגול בעברית יפה?
 - גריסים
 - גריסונים
 - ריפות
 - קרני חיטין
5.

במקום צר מים, שחו מן ה...
 - מרוון
 - מתקן שתייה
 - צמאן
 - מקר
6.

פוסט בפייסבוק. מה החלופה העברית?
 - דיוורית
 - פוסטה
 - חדפיסי
 - רשומה

השאלון המלא באתר וביישומון ישראל היום

כך יהיה אצל גדה, את

עשרות שנים חלפו מאז המאבק למען הקניית השפה העברית – ונראה שהוא הצליח יותר מהמצופה ● פרופ' חיים כהן: "העברית היום איתנה מאי פעם" ● הראפר ג'ימבו ג'יי חושב שהשפה סובלת מהשטחה, אבל גם משתבחת ● לרגל יום העברית, שאלנו איך תיראה השפה ב־2040

נעם (דבול) דביר

איך תישמע העברית ב־2040? האם תתרחב ותתפתח או דווקא תידלדל? זה אחד הנושאים שיעסיק את האקדמיה ללשון, והיום, לרגל יום העברית, ירכנס פאנל בנושא.

“אינני חושש לעתידה של הלשון העברית, העברית איתנה מאי פעם”, אומר פרופ' חיים כהן מהחוג ללשון העברית באוניברסיטת תל אביב וחבר האקדמיה ללשון העברית, “מספר דוברי העברית היום בארץ ובעולם הוא כנראה כפול מזה של 20 שנה. יש כשישה מיליון דוברי עברית כשפת אם ועוד כשני מיליון דוברי עברית כשפה שנייה, בין השאר בקרב ערביי ישראל, עולים, עובדים זרים ועוד. איש לא חלם על כך לפני 100 שנה”. ומה יקרה בעוד 20 שנה מהיום? “20 שנה הן פירור בתולדות כל שפה. אינני רואה שינוי גדול בשימוש בשפה היום ביחס לשנת 2000. מובן שיש חידושים, בעיקר

1.

עברית לא היתה קיימת מאז ומעולם. שם השפה עברית מוכר רק מימי בית שני. בתנ"ך היא נקראת יהודית: השפה של ממלכת יהודה.
2.

חמש המילים הנפוצות בספרות העברית לדורותיה לפי “מאגרים” של מפתל המילון ההיסטורי הן: לא, על, את, ה, אמן. תמונה דומה מתקבלת גם מן העברית המדוברת: לא, זה, אני, ה, את. שני הפעלים הנפוצים הם אמר והיה, ושמות העצם הנפוצים הם דָּבָר ויום.
3.

ימות השבוע העבריים קרויים על שם מספרם הסודר (ראשון, שני וכו'), ורק השבת זכתה לשם עצמאי. בימי ועד הלשון היו שסברו שראוי לתת לימים שמות של
4.

רוב המילים הארוכות בעברית שאולות משפות אחרות, למשל: אנדרלמוסיה, אנציקלופדיה, אינטרדיסציפלינריות. בעברית עצמה אפשר ליצור מילים ארוכות בעיקר באמצעות גיבוב
5.

בעברית בת ימינו יש מילים מכל תקופות הלשון. לשון המקרא, לשון חכמים, לשון ימי הביניים וגם מילים מן העת החדשה. ברוב הטקסטים העבריים אחוז המילים המקראיות הוא הגבוה ביותר: בדרך כלל מעל 60%.
6.

סימני הניקוד המשמשים אותנו היום הומצאו ושוכללו בהדרגה במחצית

הראפר ג'ימבו ג'יי צילום: דיאל אליאור

פרופ' חיים כהן צילום: מאיר עקנין

הוא מדגים, “המילה הזאת מחליפה המון פעלים בעברית ולמעשה כולעת אותם. יש הבדל אם אתה אומר ‘גויסתי לצבא’, ‘התגייסתי לצבא’ או ‘עשיתי צבא’. אלו סיפורים שונים, ובכל אחד מהם עומדה אחרת. זה קורה גם עם המילה ‘שים’: אנשים אומרים ‘שים שעון’ במקום לכוון שעון, ‘שים ראש’ במקום תישען ועוד. זה משטיח את השיח, המילים האלה בולעות המון דברים שאנחנו מתכוונים אליהם ומקשות עלינו לחשוב מה אנחנו באמת עושים. במקרה שלי, אני חושב גם על התוכן וגם על הצורה: אם אני בוחר להגיד את המילה נכון או לשבש אותה ככוונה – כי מילה, יש בכוחה לקרב או להרחיק את המאזין”.

נוסף על כך, הוא גם יוצא נגד מילים שהן לרוב דבריו “פרוזה”: “יש קטע

הוא מדגים, “המילה הזאת מחליפה המון פעלים בעברית ולמעשה כולעת אותם. יש הבדל אם אתה אומר ‘גויסתי לצבא’, ‘התגייסתי לצבא’ או ‘עשיתי צבא’. אלו סיפורים שונים, ובכל אחד מהם עומדה אחרת. זה קורה גם עם המילה ‘שים’: אנשים אומרים ‘שים שעון’ במקום לכוון שעון, ‘שים ראש’ במקום תישען ועוד. זה משטיח את השיח, המילים האלה בולעות המון דברים שאנחנו מתכוונים אליהם ומקשות עלינו לחשוב מה אנחנו באמת עושים. במקרה שלי, אני חושב גם על התוכן וגם על הצורה: אם אני בוחר להגיד את המילה נכון או לשבש אותה ככוונה – כי מילה, יש בכוחה לקרב או להרחיק את המאזין”.

נוסף על כך, הוא גם יוצא נגד מילים שהן לרוב דבריו “פרוזה”: “יש קטע

1.

עברית לא היתה קיימת מאז ומעולם. שם השפה עברית מוכר רק מימי בית שני. בתנ"ך היא נקראת יהודית: השפה של ממלכת יהודה.
2.

חמש המילים הנפוצות בספרות העברית לדורותיה לפי “מאגרים” של מפתל המילון ההיסטורי הן: לא, על, את, ה, אמן. תמונה דומה מתקבלת גם מן העברית המדוברת: לא, זה, אני, ה, את. שני הפעלים הנפוצים הם אמר והיה, ושמות העצם הנפוצים הם דָּבָר ויום.
3.

ימות השבוע העבריים קרויים על שם מספרם הסודר (ראשון, שני וכו'), ורק השבת זכתה לשם עצמאי. בימי ועד הלשון היו שסברו שראוי לתת לימים שמות של
4.

רוב המילים הארוכות בעברית שאולות משפות אחרות, למשל: אנדרלמוסיה, אנציקלופדיה, אינטרדיסציפלינריות. בעברית עצמה אפשר ליצור מילים ארוכות בעיקר באמצעות גיבוב
5.

בעברית בת ימינו יש מילים מכל תקופות הלשון. לשון המקרא, לשון חכמים, לשון ימי הביניים וגם מילים מן העת החדשה. ברוב הטקסטים העבריים אחוז המילים המקראיות הוא הגבוה ביותר: בדרך כלל מעל 60%.
6.

סימני הניקוד המשמשים אותנו היום הומצאו ושוכללו בהדרגה במחצית

רוביק רוזנטל

יופי של עברית

איוה יופי. כולנו מדברים עברית. העברית ניצחה. בגדול. עברית סוף הדרך. וכולנו מבינים איש את רעהו. שפה אחת ודברים אחרים. שפה ברורה מאוד, כדברי צפניה הנביא. למשל: “הגיעו הצ'ונגים. איוה פוערים. תוריד אותם לארבעים”. מה לא ברור? צבאית מדוברת. מאוד פשוט. או, למשל. “ישכוחה, רב נחמן. שיךך נאה עשית, עם השפיץ של הכוֹלֵל”.

ברור לגמרי. חרדית מדוברת למהדרין שבמהדרין.

או, למשל. “תקנפג לי את הקטורסים ותוציא כְּרִיף לִפְרִיין סטורמינג”.

כל הטיקסט מבין, זו השפה, אחי.

ומה אומר מנהל העבודה הגילילי לעובד משנאחז? “תסדר את השטיכמוס, תעשה שליכטה ותשם שפכטל אמריקאי”.

ככה בונים בית בארץ ישראל, מה לא ברור?

ומה אומר עורך הדין לשופט המכובד? “ורוק, הטענות הלכאוריות מצביעות על כְּיוֹת הראיות לקולא ו/או להומרא”.

יפה לו. משפטיים למתקדמים. משפט ישראלי ישר מהתנוד: “תכְּלֵס שבוע הבא תביא אותה בקטנה, סבאבה”.

ממש עברית מקראית.

משפט ישראלי חלופי, רגיש: “יותר עדיף תבוא הבית עכשיו, ושלא תשקר עלי, כפרה”.

עברית משנאית לחכמינו. משפט בעברית גלובליזט: “כתבתי באינסטוס שהיה 100ם מראים או אם ג'י שהבנל”פ”.

טקסט מכתבי הקודש.

ויש סתם עברית נכונה לפי כל כללי ודקדוקי התקן: “לא מפיר את זה, נראה לי שְׁהִגְזַמְת”.

זו העברית שלנו. שפה עשירה. שפה מאתגרת. שפה רבת שפות. ולא, אני לא מתגעגע לעברית של פעם. נגיד: “אשת נעוריי, חפץ אני בסעודת שחרית, פת בחמאה ותה מהביל”. ממש לא.

אני קצת מתגעגע למשפטים לא מתחכמים, לא פלצניים, לא גלובליזמוז'יסיטיס־פִּקְצִים, סתם בעברית.

למשל: “היום חוגגים את חג העברית. זו השפה שלנו. והיא נהדרת”.

רוביק רוזנטל הוא סופר וחוקר שפה, מחבר ספרים על עברית ופירוש המקרא. הוא מנחה את קורס העברית במוסד ביאליק.